

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ธมฺมคารวตา — ความเป็นผู้เคารพในพระธรรม”

ธมฺมคารวตา อ่านแบบภาษาบาลีว่า คำ - มะ - คา - ระ - วะ - ตา มาจากคำว่า ธมฺม (สิ่งที่มีจริง, คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) กับคำว่า คารวตา (ความเป็นผู้เคารพ) รวมกันเป็น ธมฺมคารวตา แปลว่า ความเป็นผู้เคารพในพระธรรม แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมที่ดำรง ที่เห็นคุณค่าของพระธรรม ตั้งใจที่จะฟังด้วยความเคารพ ไม่ประมาทพระธรรมว่าง่าย ไม่ประมาทในแต่ละคำที่เป็นคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ ก็เคารพในพระธรรม ดังข้อความจากพระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค คารวสูตร ว่า

“พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ที่ล่วงไปแล้ว ก็ดี
พระพุทฺธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ที่ยังไม่เกิดมา ก็ดี
และพระสัมพุทธเจ้าพระองค์ใดในบัดนี้
ผู้ยังความโศกของชนเป็นอันมากให้เสื่อมหาย ก็ดี
พระพุทฺธเจ้าเหล่านั้นทุกพระองค์ ทรงเคารพพระสัทธรรมอยู่แล้ว
ยังอยู่ และจักอยู่ต่อไป ข้อนี้เป็นธรรมดาของพระพุทฺธเจ้าทั้งหลาย
เพราะเหตุนี้แหละ กุลบุตรผู้รักตน หวังความเป็นผู้ใหญ่
เมื่อระลึกถึงคำสอนของพระพุทฺธเจ้าทั้งหลาย พึงเคารพพระสัทธรรม”

ข้อความจากสารัตถปกาสินี อรรถกถา สังยุตตนิกาย นิทานวรรค สัทธัมมปฏิรูปกสูตร แสดงถึงลักษณะของผู้ที่ไม่เคารพในพระธรรม ซึ่งไม่ควรเลยที่จะเป็นอย่างนี้ ดังนี้ คือ

“ภิกษุใด เมื่อเขาประกาศเวลาฟังธรรม อันภิกษุหนุ่มและสามเณรนั่งห้อมล้อม หรือ กำลังทำนวัตรกรรม (การงาน) เป็นต้นอย่างอื่น นั่งหลับในโรงฟังธรรม หรือ เป็นผู้ฟังชาน นิ่งคุยเรื่องอื่น ภิกษุนี้ ชื่อว่า ไม่มีความเคารพในพระธรรม”

พระพุทฺธศาสนา หมายถึงคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ละคำที่พระองค์ตรัส เป็นไปเพื่อปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด ถ้าไม่มีโอกาสได้ฟัง ไม่มีโอกาสได้ศึกษา ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจเลย บุคคลผู้ที่ฟัง ศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบเท่านั้น ถึงจะเข้าใจและได้รับประโยชน์จากพระธรรมอย่างแท้จริง เหมือนอย่างผู้ที่ เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาล ที่ได้ฟังพระธรรม ได้รับประโยชน์จากพระธรรมตามกำลังปัญญาของตนเอง ถึงความเป็นพระอริย-

บุคคลชั้นต่างๆ หรือถ้าไม่ได้บรรลุธรรมถึงความเป็นพระอริยบุคคล ก็สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นที่ฟังต่อไปในภายหน้า, สิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่งคือ การฟังพระธรรม เป็นโอกาสที่หายากในชีวิต เป็นการยากมากที่จะได้ฟัง เมื่อมีโอกาสแล้ว ได้พบพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็ไม่ควรจะปล่อยโอกาสนั้นให้ผ่านไป ควรตั้งใจฟังด้วยความเคารพ

ความเป็นผู้เคารพในพระธรรม ย่อมเป็นการฟังพระธรรมด้วยความเคารพ ตั้งใจฟังด้วยความนอบน้อม เห็นคุณค่า และพิจารณาไตร่ตรองให้เข้าใจถูกต้อง ด้วยความละเอียดรอบคอบระมัดระวังอย่างยิ่ง ซึ่งสภาพจิตในขณะที่มีความเคารพยำเกรงในพระธรรม ย่อมเป็นสภาพจิตที่丁寧 เป็นกุศลกาย วาจา กิเลสเบญจขันธ์ ซึ่งจะต่างจากขณะที่ฟังด้วยความไม่เคารพ กล่าวคือ ถ้าฟังโดยไม่เคารพ เมื่อฟังแล้วย่อมคิดเรื่องอื่นบ้าง มีจิตฟุ้งซ่านด้วยอกุศล มีความลบหลู่ ตีเสมอ มุ่งจับผิดผู้แสดงธรรมบ้าง มีการคะนองมือ เป็นต้น บ้าง หรือมีกิริยาอาการไม่เหมาะสมอื่นๆ ในขณะฟัง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรเลย

เป็นที่น่าพิจารณาว่า แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงตรัสรู้พระธรรมด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นพระบรมศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พระองค์ก็ทรงมีความเคารพยำเกรงในพระธรรม ทั้งในขณะทรงแสดง และในขณะทรงฟังพระธรรมที่พระสาวกกำลังแสดงด้วย

เพราะฉะนั้น บุคคลผู้ที่ฟังพระธรรม ควรที่จะพิจารณาอยู่เสมอว่า พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น มีค่ามาก ยิ่งกว่าทรัพย์สมบัติใดๆ ในโลกทั้งปวง จึงต้องฟังด้วยความเคารพอย่างยิ่ง ด้วยความละเอียดรอบคอบ ไม่ควรให้ผ่านไปโดยฟังอย่างไม่ตั้งใจ เพราะเหตุว่าบุคคลผู้ฟังด้วยดี ย่อมได้ปัญญา ปัญญาย่อมเจริญขึ้น เพิ่มขึ้นจากการฟังในแต่ละครั้ง เป็นการค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย เป็นการฟังการศึกษาในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด.

ชมรมบ้านรัชมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖